

En röd dag och tåg på gatorna

Berättelse

Den 1 maj är en helgdag i Sverige. Man säger ofta "röd dag" om en helgdag. På en röd dag är många arbetsplatser, skolor och butiker stängda. Många människor är lediga.

Om du är ny i Sverige kan du märka det på ett enkelt sätt. Bussar och tåg är en del av kollektivtrafiken. På en röd dag kan kollektivtrafiken gå mer sällan. Den går ofta som på en söndag. Det är ett tecken på att det är en helgdag.

Första maj är en röd dag i Sverige sedan år 1939. Dagen kallas också internationella arbetarrörelsens dag. Den firas i många länder, inte bara i Sverige.

Varför finns den här dagen? För länge sedan arbetade många människor väldigt många timmar varje dag. Ett viktigt krav var en arbetsdag på åtta timmar. Den 1 maj 1890 gick människor i flera länder ut på gatorna för att visa det kravet. Samma dag hölls också de första demonstrationerna i Sverige, på omkring 18 platser i landet.

I dag är första maj både en ledig dag och en demonstrationsdag. Fackföreningar och vissa partier ordnar tåg på gatorna. Människor går tillsammans och håller tal.

Det är lätt att blanda ihop två dagar. Dagen före, den 30 april, firar man valborgsmässoafton (Valborg). Då tänder man stora brasor och sjunger om våren. Det är en helt egen tradition och inte samma sak som första maj.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
helgdag	en fri dag, ofta kallad "röd dag"
röd dag	vardagligt ord för en helgdag
ledig	när man inte behöver arbeta eller gå till skolan
stängd	inte öppen; man kan inte gå in
kollektivtrafik	bussar, tåg och tunnelbana som många åker med
krav	något man vill ha och ber om
arbetsdag	de timmar på en dag som man arbetar
demonstration	när många människor går tillsammans för att visa vad de vill
tåg (av människor)	en lång rad av människor som går tillsammans
tal	när en person står och pratar inför många människor

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad betyder "röd dag" i texten?
  1. En dag då man målar saker röda.
  2. En helgdag då många är lediga och mycket är stängt.
  3. En dag då alla butiker har extrapris.
2. Hur kan en ny person i Sverige märka att det är en helgdag?
  1. Bussar och tåg kan gå mer sällan, ofta som på en söndag.
  2. Det blir alltid varmare ute.
  3. Alla affärer har öppet hela natten.
3. Vilket var ett viktigt krav den 1 maj 1890?
  1. Billigare mat.
  2. En arbetsdag på åtta timmar.
  3. Fler röda dagar på sommaren.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Första maj har varit en röd dag i Sverige sedan 1939.
  2. Valborg och första maj är samma dag.
  3. Första maj firas bara i Sverige.
5. Vad gör man på valborgsmässoafton den 30 april? Svara med egna ord.

Facit

1. 1. En helgdag då många är lediga och mycket är stängt.
2. 1. Bussar och tåg kan gå mer sällan, ofta som på en söndag.
3. 1. En arbetsdag på åtta timmar.
4. 1. ja b) nej (Valborg är dagen före, den 30 april, och en egen tradition) c) nej (dagen firas i många länder)
5. Exempel på svar: Man tänder stora brasor och sjunger om våren.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret samhällstext som passar för att öva ord om tid, helger och vardag (helgdag, ledig, stängd, kollektivtrafik). Tema: högtider och traditioner i Sverige. Ämnet kan vara känsligt, så texten håller sig till fakta, lag och årtal och tar inte ställning i politik. Fråga 1 och 2 övar enkel slutledning. Låt eleverna jämföra med helgdagar och fridagar i sina egna länder: vilka dagar är lediga, och varför?

Diskussionsfrågor

- Vilka helgdagar (röda dagar) finns där du kommer ifrån? Vad firar man då?
- Hur märker man att det är en helgdag på den plats där du bor? Är butiker och bussar annorlunda?
- Den 1 maj är många lediga. Vad gör du helst på en ledig dag?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en helgdag som är viktig där du kommer ifrån. Vad heter dagen och vad gör man?

Källor och faktagranskning

- Riksdagen: Lag (1989:253) om allmänna helgdagar – https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1989253-om-allmanna-helgdagar_sfs-1989-253/
- Nordiska museet: Första maj (utforska högtider) – <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/hogtider/forsta-maj/>
- LO: Första maj – den första demonstrationen i Stockholm 1890 – https://www.lo.se/start/verksamhet/forsta_maj/forsta_demonstrationen_i_stockholm
- Wikipedia: Första maj – https://sv.wikipedia.org/wiki/F%C3%B6rsta_maj

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Beslutet om en internationell demonstrationsdag den 1 maj fattades vid Andra internationalens möte i Paris 1889, och dagen genomfördes första gången den 1 maj 1890. Ett centralt krav från början var åtta timmars arbetsdag. I Sverige hölls de första demonstrationerna den 1 maj 1890. Den svenska riksdagen beslutade den 23 mars 1938 att göra 1 maj till allmän helgdag, och lagen trädde i kraft den 1 januari 1939. Första maj var den första svenska allmänna helgdagen utan kyrklig (kristen) anknytning. Som "röd dag" är många arbetsplatser, skolor och butiker stängda, och kollektivtrafiken kan gå med helgtidtabell. I dag är första maj både en ledig helgdag och en demonstrationsdag, då fackföreningar och politiska grupper inom arbetarrörelsen ordnar tåg och håller tal. Vilka dagar som är allmänna helgdagar i Sverige regleras i dag i lag (1989:253) om allmänna helgdagar. Dagen före, den 30 april, firas valborgsmässoafton (Valborg) – en egen tradition som inte ska blandas ihop med första maj. OSÄKERHETER OCH MYTER: Antalet platser för 1890 års svenska demonstrationer anges olika i olika källor (oftast omkring 18, ibland 21) – texterna skriver därför "omkring 18 platser". Antalet demonstranter i Stockholm 1890 varierar mellan källor (uppgifter om cirka 30 000 vid samlingen och tiotusentals totalt) – texterna skriver hellre "tiotusentals" än en exakt siffra. Kopplingen till Haymarket-händelsen i Chicago 1886 nämns ofta som bakgrund men attribueras försiktigt ("dagen brukar också kopplas till..."). Den franske fackföreningsledaren Raymond Lavigne nämns ofta som förslagsställare 1889 och bör attribueras försiktigt. Texterna håller strikt neutralitet: de beskriver att olika fackliga och politiska grupper demonstrerar, utan att ta ställning för eller emot något budskap, och undviker generaliseringar om "svenskar".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.